

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. VII. Cognoscit Deus infinita possibilea actu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

secundum suum esse formale esse virtualiter & eminenter in Deo; esse tamen in scientia Dei secundum suum esse formale, sicut repræsentatum in repræsentante, & ita scientia est repræsentatio formalis illius. Ita Felix.

69. Quomodo Deus movetur per essentiam ad cognitionem creaturarum. Qui ex doctrina Scoti, superius tradita duo colligit (tra&. de Vis. c. 11. diff. 4. n. 10.) Primum est; quod ad cognitionem creaturarum movetur Deus per essentiam, continentem eas virtualiter. Secundò; quod essentia habet rationem speciei impressæ respectu creaturarum; & in illo primo instanti non repræsentat eas secundum suum esse objectivum & formale, sed solum secundum esse virtuale, quod habent in essentia divina; sicut causa repræsentat suum effectum. In secundo verò instanti cognoscit illas, dans illis esse formale & objectivum; & sic sunt in cognitione Dei, sicut repræsentatum in repræsentante; & conceptus formalis Dei repræsentat eas secundum suas rationes formales objectivas. Hæc ille. Conceptus, inquam, formalis, quo producentur à Deo in esse cognito, quæ est ultima pars Conclus. Et ratio est: quia illa cognitio sufficit: ergo frustra ponitur alia cognitio reflexa. Antecedens patet ex dictis: quia per illum conceptum datur ipsis esse formale, & objectivum, & sunt in cognitione Dei, sicut repræsentatum in repræsentante. Quid aliud requiritur, ut in seipsis terminent cognitionem Dei? Non video.

70. Occurrit objectum. Neque hinc sequitur, quod cognoscantur, tamquam in causa, quod sup. improbatum fuit. Nam solum videntur in absoluto essentia. Et quamvis Deus cognoscens causam cognosceret effectum, ut terminum relationis; non tamen propterea cognosceret effectum in ipsa causa, tamquam in objecto præcognito, ut sup. ostendimus. Atque ex hoc satis patet differentia inter causam creatam, & increatam; nam hæc est infinita in repræsentando secundum esse suum absolutum; secus creatam; in qua proinde non potest effectus videri, sicut bene in illa. Finio itaque, & iterum dico, Deum videre possibile in seipsis terminativè, tamquam objecta secundaria in essentia divina, objecto primario; ac fortè etiam immediatè. Et quoniam possibile quodammodo infinita sunt, subscribo sequentem Conclusionem, in ordine

CONCLUSIO VII.

Cognoscit Deus infinita possibilea actu.

71. An dari possit infinitum. Non disputo hic, an possit dari infinitum actu, id est, habens actu partes infinitas, æquales uni certæ, non communicantes, simul, & distinctè existentes: quia hæc quæstio ut bene notat Smil. tr. 3. disp. 7. n. 82. planè philosophica est, & plurimis rationibus in utramque partem disputata, nec posset pro sua dignitate disputari, nisi longius à Theologico instituto digrediendo. Ideò breviter dico, tale infinitum impossibile esse, si partes infinitæ sumantur po-

sitivè, id est, pro partibus, quibus nulla potest addi, seu quæ non recipiunt additionem, & quæ per ablationem unius partis finitæ redduntur infinitæ. Vel aliter partes positivè infinitæ sunt, in quibus nequidem per Deum potest designari aliqua, post quam nihil aliud superfit, aut sequatur. Sin autem partes infinitæ accipiuntur negativè, id est, pro tot partibus, ut successivè eas enumerando nunquam possit perveniri ad ultimam, constat tale infinitum dari. Hoc vocamus negativum, vel, ut Alii, in potentia, seu synecdochematicum. Illud autem positivum, sive eathegorematicum.

Non est possibile tale infinitum positivum.

Secus negativum.

Et verò omnia entia possibilea esse infinitum negativum, quis rectè inficiatur? Et quis, nisi erroneè, dicere potest, Deum non cognoscere omnia entia possibilea? Num aliqua ratio suadet, potius unum cognoscere, quàm aliud? Sapientia ejus (inquit Propheta Regius Psal. 146.) non est numerus. Et D. Aug. 12. de civit. e. 18. ait: Omnis infinitas quodam ineffabili modo Deo finita est; quia scientia ipsius incomprehensibilis non est.

72.

Omnia possibilea sunt tale infinitum negativum.

Hinc Scotus 1. dist. 2. q. 2. n. 24. Quarta Conclusio principalis præambula de intellectu, & voluntate Dei, ad infinitatem probandam sit ista. Intellectus primi intelligit semper, & distincto actu, & necessario quodcumque intelligibile, prius naturaliter, quàm illud sit in se. Prima pars probatur, scilicet quod possit intelligere quodcumque intelligibile, sic. Hoc enim est perfectionis in intellectu, posse distinctè & actu cognoscere quodcumque intelligibile. Imò hoc posse est necessarium ad intellectus rationem; quia omnis intellectus est totius entis communissime sumpti. Nullam autem intellectionem potest habere intellectus primi, non eandem sibi: ergo cuiuslibet intelligibilis habet intelligere actu & distinctum, & hoc idem sibi, & ita semper & necessariò.

Primum ens intelligit semper distinctè, necessariò quodcumque intelligibile. Scotus.

Subsumo ego: atqui intelligibilia sunt actu infinita saltem negativè: ergo Deus, secundum Scotum cognoscit actu infinita. Subsumptum habet Scotus sup. num. 30. ibi: Intelligibilia sunt infinita, & hoc actu in intellectu omnia intelligente: ergo intellectus illa simul actu intelligens est infinitus: talis est intellectus divinus. Hujus enthymematis proba Antecedens, & Consequentiam. Antecedens sic: quacumque sunt infinita in potentia, ita, quod accipiendo alterum post alterum nullum possunt habere finem, illa omnia si simul actu sunt, sunt infinita actu: intelligibilia sunt infinita in potentia respectu intellectus creati, satis patet; & in intellectu increato sunt simul omnia intellecta actu, quæ à creato sunt successivè intelligibilia; ergo, sunt ibi actu infinita intellecta.

Intelligibilia sunt infinita actu.

Ratio itaque Conclusionis nostræ est: quia Ratio Cognoscens omnes cogitationes Angelorum, quæ in æternum sunt duraturæ, sunt infinitæ; sed hæc simul repræsentantur Deo in essentia divina: ergo simul à Deo cognoscuntur; & quamvis actu non sint à parte rei, sunt tamen in mente divina; id est, Deus actu seu actualiter ea cognoscit; ergo Deus actu cognoscit infinita possibilea, etiam quodammodo infinita actu, scilicet negativè, quamvis non positivè, juxta superius dicta.

L ; Si

73.
An detur
infinitus
numerus.

Negat Fe-
lix.

An detur
genus sine
specie.

Negat idem
Auctor.

An Deus
possit produ-
cere omnia
possibilia.

74.
Duplex re-
sponso Fe-
licis.

Quia hic
Auctor vo-
cet infinitum
in actu.

An Deus
possit produ-
cere omnia
possibi-
lia simul.

Si inferas: ergo dabitur numerus infinitus, saltem objective in mente Dei; quod videtur implicare, quia jam daretur species creata infinite perfecta; nam numeri specie distinguuntur. Respondet Felix de scientia Dei e. 4. diff. 6. n. 3. Neg. sequelam; nam, inquit, si datur infinita multitudo, erit sine numero: nam hoc est de ratione infiniti. Instas; ergo datur genus sine specie; nam esset quantitas discreta, scilicet multitudo unitatum, & non in specie aliqua, cum non sit ultima unitas, quæ dat speciem numero. Respondet idem Auctor Primò: Neg. ultimam unitatem dare speciem numero. Secundò: licet detur numerus infinitus, non sequitur, dari aliquas species infinite perfectas; nam terminus numeri est denarius; quia superiores solum sunt repetitiones denarii & unitatum, ut duodenarius, nempe denarius, & duo. Sic ille. Sed nunquid bene sequitur: Deus cognoscit infinita actu, v.g. omnia possibilia; ergo potest illa producere? Videtur quoddam sic; quia non est minoris virtutis voluntas, quam intellectus. Respondent Aliqui: Concedendo totum. Et si dicas: hoc est inconveniens; quia sic exhausta esset omnipotentia Dei, & Deus nihil posset amplius de novo producere, quod videtur absurdum. Respondent, omnipotentiam Dei non fore exhaustam; poterit enim versari circa conservationem ejusmodi multitudinis, item circa annihilationem, & reproductionem talium rerum, in ea multitudine contentarum; modò tamen id faciat eadem numero causalitate, quæ primò produxerat. Verum quidem est, quoddam nihil amplius de novo creare poterit; sed hoc non defectu potentie, sed defectu rei possibilis; cum ponatur, omnia possibilia esse producta, & reliqua implicare contradictionem; ad quæ omnipotentia Dei non posse se extendere, nihil continet absurdi. Sic illi.

Felix ad hanc objectionem sup. nu. 4. Respondet Primò; secundum Scotum 2. dist. 1. q. 3. problema esse, an possit dari infinitum in actu. Secundò: supposito, quoddam non possit dari, eiusdem virtutis ac intellectus; tamen cum hoc fiat, quoddam à parte rei non detur infinitum in actu: nam repugnat ex parte rei producendæ; sicut implicat, quoddam motus, qui essentialiter est successivus, simul producat; non tamen implicat, quoddam infinitum in potentia simul & actu cognoscatur à Deo. Vocat hic Auctor infinitum in actu, quod nullum habet finem; sed restant aliæ, & aliæ partes in actu accipiendæ. At verò infinitum in potentia, quod potest esse majus & majus; sed semper restant aliæ partes, & aliæ accipiendæ, sed in potentia; nam in actu semper est finitum. Negat ergo Felix, Deum posse producere omnia possibilia simul, quamvis omnia simul cognoscat; quia cognitio non implicat, secus productio. Quippe inter entia possibilia sunt aliqua, quæ essentialiter includunt successionem, aut eam supponunt: qualia sunt, motus, relatio posterioritatis & similia. Sed ad hoc respondent Alii; motum

nihil reale includere amplius, quam primam unionem termini ad quem cum subiecto, & ultimam termini à quo cum eodem subiecto; qui termini si fuerint positivi, etiam uniones erunt positivæ, & poterunt simul poni per Deum.

Verum quidem est, quoddam sic positivæ non dicentur motus, quia ad illam denominationem deberent illæ uniones sibi succedere; sed illa successio nihil reale illis superaddit: undè sive illæ partes, quæ motum componunt, ponantur simul, sive successivè, totum reale, quoddam est in motu, equidem verè ponetur. Si autem alter terminorum per contradictionem fuerit negativus, tunc ipsius unio cum subiecto erit ens negativum, & à parte rei nihil; & sic non refert, quoddam non possit simul poni cum unione positiva alterius termini; nam illius defectus non minuit multitudinem entium verorum. De relatione posterioritatis similis est solutio; quia illa nihil aliud est, quam existentia unius rei post aliam, aut aliquid ex ea fictum: quare si illa existentia, quæ succedens alteri à parte rei potest dici posterioritas, simul ponatur cum altera, ponetur totum reale, quoddam posterioritas includit, etiam si nihil possit denominari posteriorius. Sic illi. Quidquid sit de productione: sufficit ad veritatem Conclusionis, quoddam Deus possit omnia possibilia, quæ infinita sunt in potentia, vel etiam in actu negativè, possit inquam, simul intelligere.

Planè, inquit, hoc sufficit: sed unde constat, quoddam simul possit intelligere? Nam Deus cognoscit res, ut sunt in se; atqui possibilia non sunt simul; ergo videtur, quoddam Deus non possit ea simul cognoscere. Respondet Felix sup. si Major intelligitur, quoddam si res successivè existunt, Deus successivè illas cognoscit, est plus quam falsa; si verò intelligitur, quoddam Deus cognoscit res eo modo, quo sunt, id est, quoddam cognoscat modum, quo sunt, est vera: nam cognoscit, quoddam una cognitio Angeli erit post alteram, & una hodie, altera cras, & sic in infinitum; tamen omnia ista, quæ infinita sunt, simul à Deo cognoscantur, & non successivè, & ita simul & actu cognoscit infinita, ita quoddam ly *Actu* se teneat tam ex parte cognoscentis, quam ex parte objecti cogniti. Sic ille. Sed quomodo tener se ex parte objecti? Nam sic deberet dari infinitum in actu, cum tamen, secundum hunc Auctorem, à parte rei non detur. Tu Cogita. Ego malle m dicere ly *Actu* non afficere objectum cognitum seu infinita possibilia; sed tantum ly *Cognoscit*, ut sentus Conclus. sit, quoddam Deus actu cognoscat possibilia infinita, sive hæc infinitas sit actualis, sive tantum potentialis, juxta jam dicta. Instat aliquis: ergo scientia Dei est exhausta, si quidem cognoscit actu omne cognoscibile. Respondet Felix sup. hoc non esse inconveniens; esset tamen, si aliquid esset cognoscibile, quoddam Deus non cognosceret; argueret enim limitationem intellectus divini, qui tamen infinitus & illimitatus est. Ultimò sibi objicit Felix: nam eodem modo

ultima ob-
jecta.

modo Deus cognosceret possibilea, aut futura, quo cognoscat divisiones possibilea continui; sed ista non sunt actu infinita; alias videret Deus continuum actu divisum, quod est impossibile; cum qualibet pars illius sit quanta, & quantum sit divisibile in semper divisibilia. Respondet autem Negando Majorem; quia inquit, cogitationes Angelorum non sunt sicut continuum: nam qualibet est discreta & distincta ab alia, & ita actu distincta cognoscuntur à Deo. Sic ille. Quomodo ergo possibilea infinita, si Deus distincte omnia cognoscat? Respondeo: illud est absolute infinitum, quod caret parte, quæ possit assignari tamquam ultima, successivè procedendo per partes finitas; maxime si illud sit etiam tale, ut illi nihil addi possit. Neque enim ex eo aliquid debet dici finitum, quod distinctè cognoscatur à Deo, qui habet infinitam notitiam. Quid namque mirum, si Deus, qui est omniscius, & seipsum comprehendens, atque infinities infinita distinctissime cognoscens, videat in sua creatura quodammodo infinita, partem, postquam, sumptam cum omnibus alijs, nihil amplius talis creaturæ restet? Atque hæc satis de questione philosophica. Redeo ad Theologica, & quæro: an in Deo dentur ideæ creaturarum, sive, utrum Deus cognoscat possibilea in seipso, ut in idea. Responsio erit.

Quomodo
possiblea
sunt infinita.

eodem modo sese habentes, quæ in divina intelligentia continentur. Eamque his verbis proponit Scotus, & explicat 1. d. 3. q. 1. 5. Ad ista, n. 1. 2. Idea est ratio æterna in mente divina, secundum quæ aliquid est formabile extra, ut secundum propriam rationem ejus. Probatio prima particula: Deus omnia causat, vel causare potest, non irrationabiliter; ergo rationabiliter. Igitur habet rationem, secundum quam format; non autem eandem omnium: ergo singula propriis rationibus format: non autem rationibus extra se: quia non eget in efficiendo aliquo alio à se; igitur rationibus in mente sua: nihil autem in mente sua est, nisi incommutabile: ergo omne formabile potest formate secundum rationem propriam, sibi æternam in mente sua: nihil autem in mente sua tale ponitur, nisi idea, secundum istam descriptionem. Igitur videtur, quod lapis intellectus possit dici idea: ipse enim habet omnes istas condiciones; quia ipse est ratio factibilis extra, propria sibi; sicut arca in mente potest dici ratio respectu arce in materia; & est propria ratio, secundum quam arca in materia formatur: & ista ratio est æterna in mente divina, ut cognitum in cognoscente per actum intellectus divini. Quid autem est in Deo, secundum quodcumque esse sive rei, sive rationis (id est realiter, vel intentionaliter) per actum intellectus divini, est æternum, sicut declaratum fuit sup. dist. 30. quod nulla ratio potest esse nova in Deo per actum intellectus sui. Hæc utique Scotus.

Explicatio
definitionis
ex Scoto.

In mente
divina nihil
est nisi in-
commutabi-
le.

Lapis intel-
lectus à Deo
potest dici
idea.

79.
Hic Scotus
cum Aug.
Platonē sal-
vat contra
Arist.

Sed nunquid ideam, sic explicatam negavit Plato? Istud videtur (prosequitur Doct. Subt.) consonare cum dicto Platoni, à quo accepit Aug. nomen ideæ. Ipse enim posuit ideam quidditates rerum, per se quidem existentes, secundum Aristotelem & male; secundum August. in mente divina, & bene. Unde loquitur de mundo intelligibili secundum eum. Sicut igitur ponerentur ideæ secundum illam impositionem Aristotelis quidditates rerum, ita ponuntur secundum Platonem, ut videtur, quidditates, habentes esse cognitum in intellectu divino. Hoc sensu (ut notat Herinx 1. part. disp. 6. n. 71.) accipi potest illud ad Hebr. 11. v. 3. Fide intelligimus aprata esse secula verbo Dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent; id est, ut ex rationibus idealibus in verbo Dei omnia creatura fieret, inquit D. Thom. ibidem sive ex intellectu mundo (qualis erat in sapientia, & arte Dei) visibili & uti explicat Ansel. Monol. c. 8. 9. & 10. Quare veteres appellabant ideam mundum originalem, mundum intelligibilem, archetypum, sigillum primitivum, rationes primordiales &c. Hæc ille. Hoc posito (inquit Scotus sup. n. 13.) non oportet laborare circa relationes aliquas formaliter, sive in essentia, ut est objectum, (primarium) sive in essentia, ut est ratio (movens ad cognitionem creaturarum) sive in essentia, ut intelligere divinum (id est, species expressa, seu formalis cognitio) quæ relationes dicantur ideæ; imò ipsum objectum cognitum est idea secundum illud. Quomodo clarius potuisset nostram Conclus. exprimere? Imò & probare efficaciter Doct. Subtilis?

Quomodo
intelligen-
das Apst.
ad Hebr. 11.
Heinx.
D. Thom.

Ipsam ob-
jectum cog-
nitum est idea
juxta Scotum.

80.
Contra m-
gnitum ex
ipso Scoto.

Neque repugnat ei, dum 4. dist. 50. q. 3. n. 4. ait: Sed quia facit idea, si ponatur ad cognitionem, & visionem illam? (loquitur de visione pœnarum

CONCLUSIO VIII.

Dantur in Deo ideæ omnium factibilium: suntque ipsa factibilia in esse cognito.

77.
Ratio nomi-
ni idea.

Idea Græcum nomen (auditis Smising tr. 3. disp. 2. n. 198.) à verbo εἶδος, id est, video seu aspicio, Latine est idem, quod forma spectabilis, & communi loquentium usu translatum est ad significandam formam exemplarem, quam artifex operando intuetur & imitatur. Et verò quis Deo, summo artifice audeat negare talem formam? Nemo: sed est consors, & consors sententia Patrum & Scholasticorum, ad divinum intellectum ideam quasdam pertinere (inquit Theod. sup.) eum supremis ille rerum opifex secundum rationem perfectissime operetur. Testis est unus pro mille D. Aug. lib. 83. qq. q. 46. ubi dicit, ideam neminem verâ religione imbutum negare auctere, imò non etiam profiteri. Et, Tantam in eis vim constitui, ut nisi intellectus nemo sapiens esse possit. Et, Istam visionem animam rationalem fieri beatissimam. Earumdem meminit alius multis locis, quæ brevitate gratia omitto.

Idea parti-
tioni ad Deum

Probat ex
D. Aug.

78.
Quid sunt
ideæ.

Tantum suscribo definitionem, seu descriptionem idearum, quam habet loco jam citato, & sic sonat: Sunt ideæ principales formæ quædam, vel rationes rerum stabiles atque incommutabiles, quæ ipsa formatæ non sunt, ac per hoc æternæ, ac semper